

A The plaintiff, resident in Portgietersrus, had instituted action in the Transvaal Provincial Division against the defendant for damages to his motor vehicle. The plaintiff was comprehensively insured by an insurance company which conducted the litigation in his name in terms of its powers of subrogation under the policy. The insurer had its head office in Johannesburg and instructed an attorney there to have plaintiff's particulars of claim drawn, which was done by Johannesburg counsel and then sent to a firm of attorneys in Pretoria who conducted the litigation. After judgment, two bills of costs were taxed by the Taxing Master, one in respect of the Johannesburg attorney and the other in respect of the Pretoria attorney. The defendant objected to the fact that there were two bills of cost. In a review of taxation,

Held, that the costs had to be determined on the basis that the plaintiff was the actual litigant and that it was irrelevant that, as a result of an insurance contract between plaintiff and the insurer, the latter had conducted the litigation in plaintiff's name. *Held*, however, that the plaintiff would have been entitled to have instructed an attorney in the place where he lived (ie Portgietersrus) as well as an attorney in Pretoria but, as he had not done so, choosing rather to instruct an attorney in Johannesburg, he had thereby defeated the purpose of that rule of practice and had forfeited the benefit of that rule of practice.

D *Held*, accordingly, that the Taxing Master's decision had to be set aside and the plaintiff granted leave to submit one bill of costs.

Herstening van taksasie.

E **ACKERMANN R:** Hierdie is 'n herstening van taksasie ingevolge Reël 48 van die Benvoormige Hofreëls.

Eiser, wat in Portgietersrus woonagtig is, het in hierdie Hof aksie teen verweerder ingestel vir die verhaal van skade aan sy motorvoertuig. Die Hof het vonnis in eiser se guns gegee in 'n bedrag van R2 560 en koste.

F Eiser was met betrekking tot sy motorvoertuig omvattend verseker deur die Incorporated General Insurance Bpk ('die versekeraar'). Die litigasie is in eiser se naam deur die versekeraar gevoer ooreenkomsig die bepaling van die omvattende versekeringspolis. Die versekeraar se hoofkantoor is in Johannesburg geleë maar dit het 'n plaaslike kantoor in Pretoria.

G Die versekeraar het prokureurs Harvey Nossel & Kie van Johannesburg opdrag gegee om die litigasie namens die eiser te voer. 'n Volmag is deur eiser aan Harvey Nossel & Kie verstrek en is eiser se besonderhede van vordering in opdrag van Harvey Nossel & Kie deur 'n advokaat in Johannesburg opgestel. Hierna is die volmag en eiser se besonderhede van vordering na prokureurs Friedland Hart & Vennoie in Pretoria gestuur om die aksie in die Transvaalse Provinsiale Afdeling van die Hoogereregshof, synde die Hof wat jurisdiksie in die geding gehad het, in te stel. Dit het geskied en is die geding deur Friedland Hart & Vennoie namens eiser in die Transvaalse Provinsiale Afdeling van die Hoogereregshof gevoer.

I Op 5 Junie 1985 het eiser twee kosterekenings in bovermelde gedinge vir taksasie voorgelê, naamlik 'n rekening van Friedland Hart & Vennoie en 'n rekening van Harvey Nossel & Vennoie. Beide rekenings is getakseer en toegeleat deur die Takseermester van hierdie Hof. Die verweerder het ingevolge Reël 48(1) hierteen beswaar gemaak. Die Takseermester het aanvanklik, in die saak wat hy ingevolge bovermelde Reël gestel het, die volgende versoek:

'Waar verweerder nou beswaar opper teen die rekening van Harvey Nossel vra ek dat A my *allocant* in b) rekenings ter syde gestel word sodat eiser sy posisie in hieroorweging kan neem.

Sy motivering vir die toelaat van beide rekenings het hy soos volg gemotiveer:

B 'Eiser woon te Portgietersrus en sou normaalweg gereëgte gewees het om prokureurs te Portgietersrus en Pretoria opdrag in die saak te gegee het. Hy sou dus van twee stelle prokureurs kon gebruik maak en rekenings van twee prokureurs is billikheidsshalwe taksier waarmee verweerder by taksasie na my herinnering genoeë geneem het.'

C Hierna het beide partye ingevolge Reël 48(2) skriftelike betoë voorgelê. Na ontvangs van hierdie betoë het die Takseermester 'n saak gestel in die volgende terme:

'Het die Takseermester fouteer deur die kosterekening van Harvey Nossel & Kie soos voorgelê vir taksasie, by taksasie te oorweeg en te taksier.'

D In die Takseermester se verslag, wat hy ingevolge Reël 48(2) verstrekte het, verwys hy die Hof na die beslissings in *Shosana v DACM Carriers (Pty) Ltd 1975 (1) SA 944 (T)* en *Hills and Others v Taxing Master and Others 1976 (1) SA 717 (A)*.

E Verweerder, in sy skriftelike betoë, voer aan dat die Takseermester fouteer het deur twee kosterekeninge te taksier en wel om die volgende redes:

F 'Hoewel die eiser op die stukke, ene mnr J P J Sonnenburg, 'n natuurlike persoon is, is hierdie saak gedryf deur Incorporated General Insurance Bpk, die alomvattende versekeraar van mnr Sonnenburg, in terme van hul reg van subrogasie, nadat hul die eiser vergoed het vir sy skade.'

G Die eiser se betoë kom daarop neer dat eiser, synde 'n persoon wat in Portgietersrus woonagtig is, normaalweg gereëgte sou wees om prokureurs te gee en sy toelaatbare getakseerde koste ten aansien van albei te verhaal. Harvey Nossel & Kie het dieselfde professionele diensle verrig as 'n prokureur in Portgietersrus indien eiser opdrag aan so 'n prokureur gegee het. Derhalwe word nie meer koste van verweerder verhaal nie as wat die geval sou gewees het indien hy 'n prokureur in Portgietersrus opdrag gegee het.

H Na my mening is die korrekte uitgangspunt dat koste beoordeel moet word op die basis dat eiser die werklike litigant was en is dit irrelevant dat, as gevolg van 'n versekeringskontrak tussen eiser en die versekeraar wat nie ter sake was by eiser se gedingsoorsaak of sy *locus standi* as eiser nie, die versekeraar uit hoofde van die beginsels van subrogasie die eis in eiser se naam gevoer het.

I Hierdie is die grondslag van die beslissing in *Shosana* se saak *supra*. In daardie saak het Skosana gewoon binne die geografiese jurisdiksie-gebied van die landdroshof waar aksie ingestel is. Sy saak is deur 'n versekeraar gevoer wat elders sake gedoen het en wat twee prokureurs opdrag gegee het. Die argument is aangevoer dat die versekeraar die werklike eiser was en derhalwe gereëgte was om die koste van twee prokureurs te taksier. Hierdie argument is deur Hiemstra R verwerp wat op 945 die volgende besliss het:

'No authority on the point is to be found, but I regard it as the most practicable approach to say that the taxing master cannot take cognizance of third persons who may have indemnified parties who figure as such upon the pleadings. Once he goes outside

A the record he might soon find himself embroiled in disputes about alleged agreements on costs which can not be found on the record. A similar approach occurred in *Boushied Lid v Standard Bank 1927 WLD 88*, of which the head-note reads: "Where a third party has agreed, prior to taxation, to pay certain taxed costs between litigants there is no obligation in law that before such costs can be recovered from such party, notice of taxation must be given him, nor is there any procedure for taxing master such costs against such party." The principle behind this viewpoint is that the taxing master should not have his task complicated by the presence of third parties. Those who figure on the record as parties, are treated by him as the parties. Nor would it help to state in the pleadings that the name of a party is only being used *pro forma* by a third person. That will still not make the third person a party.

C Hierdie benadering is ook bevestig in die Appellhofbeslissing in *Hills se saak supra* te 723B-G waar Holmes AK die volgende gesê het:

"The insurance company agreed (subject *inter alia* to the conditions) to indemnify the insured against loss arising from any claim in respect of professional duty as chartered accountants in public practice, by reason of any neglect, omission or error; (b) against all costs, charges and expenses incurred with the written consent of the company in relation to the matters aforesaid. It is clear that, in any litigation to enforce any claim referred to, the insured would be the defendants. And the policy indemnifies them against any judgment and costs. Then there is a condition (numbered No 2) as follows:

E "The insured shall not admit liability for nor settle any claim nor incur any costs or expenses in connection therewith without the written consent of the company who shall be entitled to take over and conduct in the name of the insured the defence or settlement of any claim". (My italics.)

F In my view the words which I have italicised have the effect of giving the company a power of attorney to conduct the defence. The insured remain the defendants. The company conducts the litigation in their name. The company does not become the defendant. When Shearer J granted costs (on the attorney and client scale) he granted them to the defendants, ie, the present respondents. He did not grant them in favour of the insurance company, and the latter cannot present any bill for taxation in its name. Furthermore, the fact that the defendants (the present respondents) were indemnified by insurance as to costs, is irrelevant as between plaintiff and defendants. The fact that the defendants were indemnified in regard to costs does not mean that the defendants cannot claim from the plaintiff who was ordered to pay them. The basis of the contention on behalf of the plaintiff (the applicant for condonation) before the Taxing Master and in the Court *a quo* is therefore unsound.

G Die gebruik van twee prokureurs in die huidige saak moet dus oorweeg word op die basis dat Sonnenburg die werklike en uitsluitlike eiser was en dat hy in Portgieterrus woonagtig was.

H Reël 70(8) bepaal die volgende:

"Waar na die mening van die Takseermeester meer as een prokureur noodsaaklikerwys in diens geneem is vir enige van die dienste wat deur die tarief gedek word, is elke sodanige prokureur geregtig om volgens die tarief vergoed te word vir werk noodsaaklikerwys deur hom gedoen."

I Die beginsel word al vir eilike jare in die Transvaal aanvaar dat 'n litigant, waar hy elders as by die Hofsetel woonagtig is of sake doen, geregtig is om 'n prokureur opdrag te gee in die plek waar hy woon (of werk) sowel as 'n prokureur by die Hofsetel. (Sien *Policansky Bros v Hermann & Canard 1911 TPD 319*; *Commissioner for Inland Revenue v Barik 1932 AD 184* te 187 en *Fanels (Pty) Ltd v Simmons NO and Another 1957 (4) SA 591 (T)* te 593.)

A Het eiser dus 'n prokureur in Portgieterrus sowel as in Pretoria opdrag gegee, sou hy regtig gewees het om die kosterekenings van beide prokureurs te takseer.

B Hy het dit eger nie gedoen nie, maar 'n prokureur in Johannesburg opdrag gegee wat op sy beurt weer 'n prokureur in Pretoria opdrag gegee het. Is hy onder hierdie omstandighede geregtig om die koste van twee prokureurs te takseer?

C Die rede waarom, in gepaste gevalle, 'n litigant geregtig is om die plek praktiseer, verder inderdaad as wat die Hofsetel, waar die litigant se geding ingestel is, vanaf die litigant se woonplek geleë is.

D Die onderliggende doel en regverdiging vir die praktijk word nie nagekom waar die litigant 'n prokureur in so 'n plek aanstel nie. 'n Ander doel mag daardeur bereik word, maar nie die doel wat die besondere praktijk regverdig nie.

E In die algemeen sal daar nie met die diskresie van die Takseermeester ingemeng word nie tensy hy die diskresie nie behoorlik uitoefen nie, soos waar dit op 'n foutiewe siening van die feite of die reg uitgeoefen is (sien byvoorbeeld *Fanels (Pty) Ltd se saak supra* te 593F).

F Na my mening het die Takseermeester hom in die huidige geval wanvoorgelig deur die hierbovermelde praktyksbeginsel op die feite van noodsaaklik was. Die oomblik wat eiser nie sy plaaslike prokureur wou opdrag gee nie (wat die redes vir die besluit ookal mag gewees het) het hy die voordeel van die gemelde praktyksreël verbeur en was dit nie meer vir hom noodsaaklik om twee prokureurs opdrag te gee nie. Hy kon eenvoudig volstaan het met die aanstel van 'n prokureur in Pretoria.

G Op die feite van die huidige saak het die Takseermeester dus in regte foutuur, en gevolglik nie sy diskresie behoorlik uitgeoefen nie, deur die rekenings van beide prokureurs te takseer. In 'n skrywe wat deur die Takseermeester aan beide partye se prokureurs gerig is, en wat deel van die gestelde saak uitmaak, merk hy soos volg op:

H "Verweerder maak beswaar teen geheel die rekening van Harvey Nossel en Kie maar 'n prokureur maak beswaar teen slegs items op die rekening van Harvey Nossel & Kie is wat toelaatbaar sou wees.

I Na my mening behoort daar aan hierdie voorstel gehoor gegee te word, want uit 'n vorige skrywe van die Takseermeester (wat ook deel van die gestelde saak uitmaak) blyk dit dat as daar slegs die fooie van een prokureur toegelaat word daar tog items op die rekening van Harvey Nossel &

A Ek maak gevolglik die volgende bevel:

1. Die *allocatus* van die rekenings van beide Harvey Nossel & Kie asook Friedland Hart & Vennote word tersyde gestel.

2. Die aangeleentheid word na die Takseermeester terugverwys met verlot aan die eiser se prokureur om een rekening op te stel vir dienste werklik en noodsaaklik gelewer, op die basis van 'n opdrag aan een prokureur, en om hierdie rekening aan die Takseermeester vir taksasie voor te lê.

3. Eiser word gelas om verweerder se koste ten bedrae van R50 te betaal.

C Eiser se Prokureurs: Friedland, Nossel & Hart, Verweerder se Prokureurs: *Klagsbruns*.

F VAN WYK v LOUW EN 'N ANDER

TRANSVAALSE PROVINSIALE AFDELING

VAN DER MERWE R

G 1986 Julie 2

Koste—Advokaatsfoote—Vir die bywoning van ondersoek in loco vir doeleindes van die opstel van beantwoordende bediigde verklarings—Sulke foote toelaatbaar ingevolge item 4 van Hofreël 69—Reël 70(3) benodig die bestaan van spesiale omstandighede—Geen spesiale omstandighede aanwesig waar saak nie ingewikkeld is nie en verdere inligting van klient of van opdrag-gewende prokureur verkry kon word.

In 'n hersiening van taksasie is dit namens die applikant aangevoer dat die Takseermeester verkeerdlik die eerste respondent se advokaatsfoote vir 'n ondersoek in loco te Nelspruit vir die doeleinde van die opstel van 'n beantwoordende bediigde verklarings toegelaat het. Dit het geblyk dat die eerste respondent te Nelspruit gewoon het maar dat opdrag direk aan 'n Pretoria prokureur gegee is en dat inligting aan die Pretoria prokureur onvoldoende was vir die opstel van 'n beantwoordende bediigde verklarings en daarom het eerste respondent se prokureur en advokaat die ondersoek in loco bygewoon. Die Takseermeester het beslis bewus te maak van al die relevante feite.

A Beslis, dat, alhoewel advokaatsfoote by ondersoek in loco ten opsigte van aansoek toelaatbaar is, as uitgewes ingevolge item 4 van die tarief in Reël 69, was dit slegs in spesiale omstandighede ingevolge Reël 70(3) dat hulle as uitgewes wat redelikerwys aangegaan was of wat nodig of gepas was, aangemerkt kon word. Beslis, verder, dat die huidige saak nie 'n spesiale saak was nie aangesien daar geen ingewikkeldheid, ernstige of buitengewone geskille was nie; verdere inligting kon van die eerste respondent verkry word of die eerste respondent se prokureur kon alleen die ondersoek bygewoon het. Beslis, gevolglik, dat die Takseermeester se beslissing foutief was. Aangeleenheid terug verwys na die Takseermeester.

C *Costs*—Counsel's fees—For attendance at inspection in loco for purposes of drawing replying affidavits—Such fees allowable in terms of item 4 of Rule of Court 69—Rule 70(3) requiring that special circumstances exist—No special circumstances where matter uncomplicated and further information could have been obtained from client or from instructing attorney.

D In a review of taxation it was contended on behalf of the applicant that the Taxing Master had incorrectly allowed the first respondent advocate's fees for an inspection in loco in Nelspruit for the purpose of drawing a replying affidavit to the applicant's application. It appeared that the first respondent lived in Nelspruit but that instructions were given directly to a Pretoria attorney and that the information given to the Pretoria attorney was insufficient for the purposes of drawing the reply-affidavit and therefore first respondent's attorney and advocate had attended the inspection in loco. The Taxing Master had decided that it was necessary for the advocate to attend the inspection so that he could be made aware of all the relevant facts. Held, that, although advocate's fees at inspections in loco in respect of applications were allowable as expenses in terms of item 4 of the tariff in Rule 69, it was only in special circumstances in terms of Rule 70(3) that they could be regarded as expenses reasonably incurred or necessary or appropriate.

F Held, further, that the instant case was not a special case, there being no complicated, serious or peculiar disputes: further information could have been obtained from the first respondent or the first respondent's attorney could have attended the inspection alone. Held, accordingly, that the Taxing Master's decision was incorrect. Matter referred back to the Taxing Master.

G Hersiening van taksasie. Die feite blyk uit die uitspraak.

H Van Der Merwe R: Op 29 Mei 1985 het die aansoek in hierdie aangeleentheid voor my gediën. Na aanhoor van argument het ek die applikant se aansoek van die hand gewys met koste. Op 10 Februarie 1986 was 'n party en party kosterekening deur die Takseermeester getaksier. Op die betrokke datum het items 24 tot en met 44 afgestaan vir die Takseermeester se beslissing oor die toelaatbaarheid van foote vir die inspeksie in loco deur die eerste respondent se advokaat. 'n Verdere datum was gereël vir die finale taksiering van hierdie items. Op 4 April 1986 het die Takseermeester haar *allocatus* aan-gedring op die rekening. Die eerste respondent se advokaat se foote vir die inspeksie was in terme daarvan wel toegelaat.

Op 14 April 1986 het applikant se prokureur kennis gegee van sy voorname om die taksasie van die betrokke rekening op hersiening te neem. Saamgevat kom die gronde van beswaar op die volgende neer: